

Juryrapport

Kinderboekenonderzoek 2018

Juryrapport Kinderboekenonderzoek 2018

Inleiding

De Bond tegen vloeken vraagt aandacht voor goed en respectvol taalgebruik. Vloeken, scheldwoorden en andere grove taal passen volgens de Bond niet in een kinderboek. De Bond tegen vloeken vindt respectvol taalgebruik in kinderboeken belangrijk, omdat een kinderboek een opvoedkundige waarde in zich heeft. Daarnaast zijn kinderen beïnvloedbaar en volgen voorbeelden gemakkelijk na. Het is belangrijk dat kinderen in aanraking komen met respectvol taalgebruik.

De Bond tegen vloeken voert jaarlijks rond de Kinderboekenweek een Kinderboekenonderzoek uit. Het onderzoek beperkt zich tot de boeken die door de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) zijn geselecteerd en die een Zilveren Griffel hebben ontvangen. Ook de boeken die een bijzondere waardering (Vlag en Wimpel) hebben gekregen zijn onderzocht op taalgebruik. De prentenboeken met een Vlag en Wimpel-waardering (Vlag en Wimpel penseeljury) zijn dit jaar buiten beschouwing gelaten.

De Bond tegen vloeken let op de mate waarin grove taal gebezigd wordt. Een lezersjury noteert alle woorden die vallen onder *onbeschaafd taalgebruik*. Het kinderboekenonderzoek van de Bond tegen vloeken heeft als zodanig een signaalfunctie.

Tijdens de Kinderboekenweek brengt de Bond tegen vloeken verslag uit. De pers wordt ervan op de hoogte gesteld.

De Bond tegen vloeken stimuleert kinderen en jongeren om na te denken over respectvol taalgebruik. Daarom bezoekt de Bond tegen vloeken scholen (PO, VO, en MBO). Onder de naam KlasseTaal worden jaarlijks ongeveer 850 gastlessen gegeven op 135 scholen.

Waar letten we op? Een toelichting

Aan de juryleden vragen we te letten op de volgende soorten woorden:

Vloeken , blasfemische taal

Onder vloeken verstaan we woorden waarin de naam van God of Jezus op een oneigenlijke manier gebruikt wordt. Ook verdomd en verdomme rekenen we tot vloeken.

Voorbeelden: God, Jezus Christus, godverdomme, verdomme enz.

Bastaardvloeken (vervormingen)

Voorbeelden: gadverdamme, gadverdarrie, o jee, jeetje, jemig, enz.

Algemene scheldwoorden

Voorbeelden: rotzak, klootzak, enz.

Verwensingen, verwijzingen naar ziektes of handicaps

Voorbeelden: kankerlijer, tering, krijg de tyfus, mongool enz.

Discriminerend of racistisch taalgebruik

Voorbeelden: zwarte, Jood, kutmarrokaan enz.

Beledigende woorden over iemands uiterlijk

Voorbeelden: schele, vetzak, enz.

Schuttingtaal, seksueel getint taalgebruik

Voorbeelden: shit, fuck, kut, lul, enz.

Beoordeelde boeken 2018

Titel	Schrijver/illustrator	Uitgever	Categorie	Waardering
<i>Handje?</i>	Tijbbe Veldkamp & Wouter Tulp (illustraties)	De Fontein	Tot 6 jaar	Zilveren Griffel
<i>Het lammetje dat een varken is</i>	Pim Lammers & Milja Praagman (illustraties)	De Eenhoorn	Tot 6 jaar	Zilveren Griffel
<i>Toen ik</i>	Joke van Leeuwen	Querido	6 jaar en ouder	Zilveren Griffel
<i>Het gelukkige eiland</i>	Marit Törnqvist	Querido	6 jaar en ouder	Zilveren Griffel
<i>Lampje</i>	Annet Schaap	Querido	9 jaar en ouder	Gouden Griffel
<i>Sabel</i>	Suzanne Wouda	Hoogland & Van Klaveren	9 jaar en ouder	Zilveren Griffel
<i>De zweetvoetenman</i>	Annet Huizing & Margot Westermann (illustraties)	Lemniscaat	Informatief	Zilveren Griffel
<i>Wij waren hier eerst</i>	Joukje Akveld & Piet Grobler (illustraties)	Gottmer	Informatief	Zilveren Griffel
<i>De zombietrein</i>	Edward van de Vendel & Floor de Goede (illustraties)	Querido	Poëzie	Zilveren Griffel
<i>Was de aarde vroeger plat?</i>	Bette Westera & Sylvia Weve (illustraties)	Gottmer	Poëzie	Zilveren Griffel
<i>Verliefd</i>	Stefan Boonen & Jan van Lierde (illustraties)	Van Halewyck	Tot 6 jaar	Vlag en Wimpel Griffeljury
<i>Alle dieren drijven</i>	Gideon Samson & Annemarie van Haeringen (illustraties)	Leopold	Tot 6 jaar	Vlag en Wimpel Griffeljury
<i>Kersenhemel</i>	Jef Aerts & Sanne te Loo (illustraties)	Querido	Tot 6 jaar	Vlag en Wimpel Griffeljury
<i>Zondag, maandag, sterrendag</i>	Anna Woltz & Annet Schaap (illustraties)	Querido	6 jaar en ouder	Vlag en Wimpel Griffeljury
<i>Bedtijdverhalen voor rebelse meisjes</i>	Elena Favilli & Francesca Cavallo	ROSE Stories	6 jaar en ouder	Vlag en Wimpel Griffeljury
<i>De cycloop</i>	Daan Remmerts de Vries & Floor Rieder (illustraties)	Gottmer	6 jaar en ouder	Vlag en Wimpel Griffeljury
<i>Het geheim van het Nachtegaalbos</i>	Lucy Strange	Gottmer	9 jaar en ouder	Vlag en Wimpel Griffeljury
<i>De gevangenisfamilie van Perry T. Cook</i>	Leslie Connor	Lemniscaat	9 jaar en ouder	Vlag en Wimpel Griffeljury
<i>De Goudvisjongen</i>	Lisa Thompson & Mike Lowery (illustraties)	MEIS & MAAS	9 jaar en ouder	Vlag en Wimpel Griffeljury
<i>De wortels van Oranje</i>	Marc ter Horst & Wendy Panders (illustraties)	Lannoo	Informatief	Vlag en Wimpel Griffeljury
<i>Het heel grote vogelboek</i>	Bibi Dumon Tak	Lannoo	Informatief	Vlag en Wimpel Griffeljury
<i>Dokter Corrie geeft antwoord</i>	Niki Padidar	De Harmonie	Informatief	Vlag en Wimpel Griffeljury
<i>Dag poes!</i>	Koos Meinderts, Bette Westera, Hans & Monique Hagen , Mies van Hout (illustraties)	Hoogland & Van Klaveren	Poëzie	Vlag en Wimpel Griffeljury

<i>Heb jij misschien Olifant gezien?</i>	David Barrow	Gottmer	0-3 jaar	Zilveren Penseel
<i>Pippeloentje</i>	Annie M.G. Schmidt & Fleur van der Weel	Querido	0-3 jaar	Zilveren Penseel
<i>Dit is voor jou</i>	Sanne te Loo	Lemniscaat	3-6 jaar	Zilveren Penseel
<i>Konijntango</i>	Daan Remmerts de Vries & Ingrid & Dieter Schubert	Hoogland & Van Klaveren)	3-6 jaar	Zilveren Penseel
<i>En toen, Sheherazade, en toen?</i>	Imme Dros & Annemarie van Haeringen	Leopold	6-12 jaar	Zilveren Penseel
<i>Tori</i>	Brian Elstak & Karin Amatmoekrim	Das Mag	6-12 jaar	Zilveren Penseel
<i>De wolven van Currumpaw</i>	William Grill	Fontaine	Informatief	Zilveren Penseel
<i>Fabeldieren</i>	Floortje Zwigman & Ludwig Volbeda	Lannoo	Informatief	Gouden Penseel

Uitslagen van het onderzoek

Er zijn **31 boeken** beoordeeld.

24 van de 31 boeken bevatten niet of nauwelijks grove taal. Dit komt neer op **77%**.

In **7** van de 31 boeken komt meer of minder grove taal voor. Dit komt neer op **23%**.

Van deze 7 boeken bevatten 4 boeken vrij veel grove taal, dat komt neer **13% van het totaal**.

In alle boeken die grove taal bevatten, komen ook vloeken (oneigenlijk gebruik van Gods naam) voor.

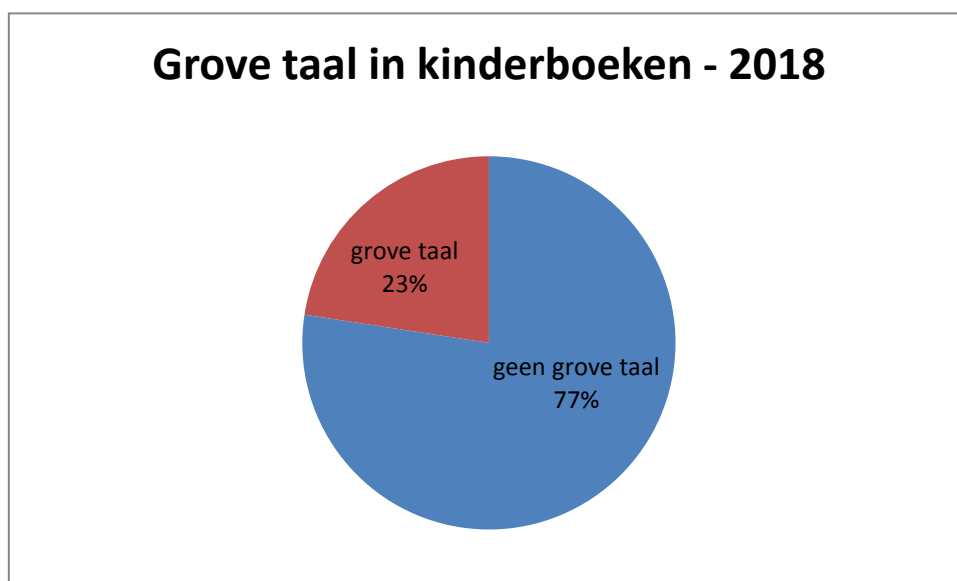
De gvd-vloek (godverdomme) komt in geen enkel boek voor.

De meeste grove taal ontdekte de jury in *Lampje* van Annet Schaap en *De goudvisjongen* van Lisa Thompson.

Cijfers

24 boeken bevatten geen grove taal.

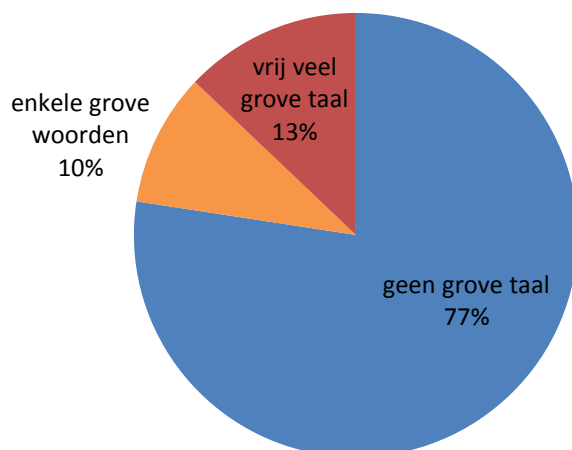
7 boeken bevatten wel (meer of minder) grove taal.

Van deze 7 boeken bevatten 4 boeken behoorlijk veel grove woorden.

3 boeken bevatten slechts enkele grove woorden.

Grove taal in kinderboeken - 2018

Conclusie: opnieuw een dalende lijn.

Er kan gesteld worden dat de dalende lijn van *minder grove taal in kinderboeken* zich voortzet.

In 2014 bevatte 40% van de onderzochte kinderboeken grove taal.

In 2015 was dit 23%, in 2016: 21%, in 2017: 14%.

In 2018 bevat **13%** van de onderzochte kinderboeken grove taal.

(De boeken die slechts een paar grove woorden bevatten zijn hierbij niet meegerekend).

Het is evident dat niet alle grove woorden even zwaar of stotend zijn. Een woord als 'shit' is minder stotend dan schelden met een ernstige ziekte of het misbruik van Gods naam. Toch zijn alle woorden genoteerd die op de een of andere wijze onbeschaafd worden geacht.

Winnende boeken

Het boek *Lampje* van Annet Schaap, dat dit jaar de Gouden Griffel won, bevat een aantal grove woorden. In het boek *Fabeldieren* van illustrator Ludwig Volbeda en auteur Floortje Zwigman dat de Gouden Penseel won, staan geen grove woorden.

Juryleden 2018

Corine Bravenboer, Jannita van de Burgt, Kees van Dijk, Bep Gelderblom, Mariska Gijsbertse, Thirza Hazeleger, Truida Hazeleger, Marloes Zeeman, Janneke Zwijnenburg

Coördinator: Kees Hazeleger, gastdocent KlasseTaal/Bond tegen vloeken.

Woordvoerder: Rens Bravenboer, beleidsmedewerker Bond tegen vloeken.

Voorzitter jury: Kees van Dijk, directeur Bond tegen vloeken.

Veruit meeste kinderboeken vloekvrij

VEENENDAAL- In slechts 13% van de door de Bond tegen vloeken onderzochte kinderboeken staan vloeken en andere grove taal. Sinds 2014 is er een dalende lijn wat betreft grof taalgebruik in de kinderliteratuur.

De Bond tegen vloeken onderzoekt jaarlijks de door de CPNB (Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek) genomineerde en gewaardeerde kinderboeken. 4 van de 31 onderzochte boeken (13 %) bevatten vrij veel grove taal. Dit is vergelijkbaar met de uitslag van 2017, toen 14% van de boeken grove woorden bevatte. In 2014 lag dit percentage nog op 40%.

Een lezersjury heeft de boeken gescreend op alle mogelijke grove taal. De gvd-vloek komt geen enkele keer voor in de onderzochte boeken. Wel valt het op, dat de naam van God (al dan niet met hoofdletter geschreven) vaker voorkomt. 22 keer ten opzichte van vorig jaar 5 keer.

Het boek *Lampje* van Annet Schaap, dat naast eerdere prijzen nu ook de Gouden Griffel won, bevat een aantal grove woorden. In het boek *Fabeldieren* van illustrator Ludwig Volbeda en auteur Floortje Zwigman dat de Gouden Penseel won, staan geen grove woorden.

Bijlage 1

Boeken zonder grove taal

Titel	Schrijver/illustrator	Uitgever	Categorie	Waardering	Resultaten
<i>Handje?</i>	Tjibbe Veldkamp & Wouter Tulp (illustraties)	De Fontein	Tot 6 jaar	Zg	Geen grove taal
<i>Het lammetje dat een varken is</i>	Pim Lammers & Milja Praagman (illustraties)	De Eenhoorn	Tot 6 jaar	Zg	Geen grove taal
<i>Toen ik</i>	Joke van Leeuwen	Querido	6 jaar e.o.	Zg	Geen grove taal
<i>Het gelukkige eiland</i>	Marit Törnqvist	Querido	6 jaar e.o.	Zg	Geen grove taal
<i>De zweetvoetenman</i>	Annet Huizing & Margot Westermann (illustraties)	Lemniscaat	Informatief	Zg	Geen grove taal
<i>Wij waren hier eerst</i>	Joukje Akveld & Piet Grobler (illustraties)	Gottmer	Informatief	Zg	Geen grove taal
<i>De zombietrein</i>	Edward van de Vendel & Floor de Goede (illustraties)	Querido	Poëzie	Zg	Geen grove taal
<i>Verliefd</i>	Stefan Boonen & Jan van Lierde (illustraties)	Van Halewyck	Tot 6 jaar	VW grj	Geen grove taal
<i>Alle dieren drijven</i>	Gideon Samson & Annemarie van Haeringen (illustraties)	Leopold	Tot 6 jaar	VW grj	Geen grove taal
<i>Kersenhemel</i>	Jef Aerts & Sanne te Loo (illustraties)	Querido	Tot 6 jaar	VW grj	Geen grove taal
<i>Bedtijdverhalen voor rebelse meisjes</i>	Elena Favilli & Francesca Cavallo	ROSE Stories	6 jaar e.o.	VW grj	Geen grove taal
<i>De cycloop</i>	Daan Remmerts de Vries & Floor Rieder (illustraties)	Gottmer	6 jaar e.o.	VW grj	Geen grove taal
<i>De wortels van Oranje</i>	Marc ter Horst & Wendy Panders (illustraties)	Lannoo	Informatief	VW grj	Geen grove taal
<i>Het heel grote vogelboek</i>	Bibi Dumon Tak	Lannoo	Informatief	VW grj	Geen grove taal
<i>Dokter Corrie geeft antwoord</i>	Niki Padidar	De Harmonie	Informatief	VW grj	Geen grove taal
<i>Dag poes!</i>	Koos Meinderts, Bette Westera, Hans & Monique Hagen, Mies van Hout (illustraties)	Hoogland & Van Klaveren	Poëzie	VW grj	Geen grove taal
<i>Heb jij misschien Olifant gezien?</i>	David Barrow	Gottmer	0-3 jaar	Zp	Geen grove taal
<i>Pippeloentje</i>	Annie M.G. Schmidt & Fleur van der Weel	Querido	0-3 jaar	Zp	Geen grove taal
<i>Dit is voor jou</i>	Sanne te Loo	Lemniscaat	3-6 jaar	Zp	Geen grove taal
<i>Konijntango</i>	Daan Remmerts de Vries & Ingrid & Dieter Schubert	Hoogland & Van Klaveren)	3-6 jaar	Zp	Geen grove taal
<i>En toen, Sheherazade, en toen?</i>	Imme Dros & Annemarie van Haeringen	Leopold	6-12 jaar	Zp	Geen grove taal
<i>Tori</i>	Brian Elstak & Karin Amatmoekrim	Das Mag	6-12 jaar	Zp	Geen grove taal

<i>De wolven van Currumpaw</i>	William Grill	Fontaine	Informatief	Zp	Geen grove taal
<i>Fabeldieren</i>	Floortje Zwigtman & Ludwig Volbeda	Lannoo	Informatief	GP	Geen grove taal

Bijlage 2

Beoordeelde boeken waarin grove taal voorkomt.

In de laatste kolom zijn de woorden letterlijk weergegeven met vermelding van de bladzijde.

Titel	Categorie	Waardering	Grove taal
Lampje van Annet Schaap Uitgever: Querido	9 jaar en ouder	GG	38 Dat opgeblazen kalf van een sheriff, Dat wijf in de hoek, Opedonderd! 39 stomme kop met die koeienogen 51 Wat hier gebeurt gaat niemand een donder aan 63 Idiot! 69 God, wat schrikt Martha. 71 Getver 88 Jezus Maria! 115 Rotjong! 116 Pisjoch 127 Zo'n stom kind, zo'n ongeletterd boerenkinkelkind 140 Rotjoch 144 Donders goed 150 God, kind 157 Verdomde rots 169 God, jongen 222 Opdonderen 234 O jeetje 270 Grote god 271 God Wijvengeklets 272 Mijn god 282 Die mongool 285 Idiot! 288 Rotjochie 296 Mijn god 302 Dat varken van een sheriff 308 Zo'n augurkenkop
Sabel van Suzanne Wouda Uitgever: Hoogland & Van Klaveren	9 jaar en ouder	Zg	14 jij bent ook zo'n sukkel 16 geen deur, sukkel 17 stom, ik had ook rooksignalen moeten sturen 26 Zullen we hem met z'n bakkes tegen de grond douwen 45 kattendrek, zuurkoolvel, puistenpus, Moffengrol, hersensmurrie, pletpisser, duivelsgalsteen, knurftenknuppel 48 Kop dicht, sukkel 51 Rotstof 74 ik trek je hersens door je hoofd naar buiten 76 God weet waarheen 86 Rotraam, denk ik. Rotschroeven. Rothuis. Rotdit 98 Je bent een sukkel 111 Die sukkel praat weer
Was de aarde vroeger plat? van Bette Westera & Sylvia Weve (illustraties) Uitgever: Gottmer	Poëzie	Zg	5 en in god (kleine letter) 25 god (kleine letter) 31 god weet waarvan doen
Zondag, maandag, sterrendag van Anna Woltz & Annet Schaap (illustraties) Uitgever: Querido	6 jaar e.o.	VW grj	19 stomkop, sufferd, uilskuiken 61 schrokken we ons bijna dood 65 o jee 85 o jee
Het geheim van het Nachtegaalbos van Lucy Strange Uitgever: Gottmer	9 jaar e.o.	VW grj	125 o jeetje 148 O lieve God (niet als gebed) 159 hemeltje lief 199 God-mag-weten-hoe 255 Goeie god

De gevangenis-familie van Perry T. Cook van Leslie Connor Uitgever: Lemniscaat	9 jaar e.o.	VW grj	19 shit 21+30+35 Gedonder 40 shit 67 O God 68 Gatver 108 Jeetje 116 sodemieter 121 dondert 122 in godsnaam 140/230 Verdorie 163 Jeetje 184 shit 188 shit 190 o God 192 Jeetje 198 bedonderd 206 Jeetje 213 godsgruwelijk 220 shit 223 verdomme 230 verdorie 252 gedonder
<i>De Goudvisjongen</i> van Lisa Thompson & Mike Lowery (illustraties) Uitgever: MEIS & MAAS	9 jaar e.o	VW grj	8 mafkees, halvegare, eikel, idioot 14 nog steeds een idioot 39 Zweer je dat op Callums engel? (niet grof bedoeld, maar goed....) 39 Ik zweer het! Ik zweer het op Callums engel 57 Ik heb de pest aan hem 57 Jee, je schrok echt! 58 ... de idioot uithangt 83 rotzak 106 Wat bent u in godsnaam aan het doen? 108 dat is een heks 108 zonder dat hij me voor mafkees of halvegare uitschold 109 stomme kop 112 O, God! we moeten terug! 141 akelig klein kreng 155 Ik wilde er als de donder weg 169 Alleen dat hij een etterbak is, meer niet, zei ik. 171 zo'n idioot als zij?!?! 188 verdorie 191 O, allemachtig, moet je nou kijken! 192 Verdorie 195 Melody, je bent echt geschift, zei Jake 207 een idioot 213 Tjee, daar kreeg ik rillingen van 219 Het is gewoon een bemoeizuchtige oude taart, dat is ze 225 mafkees 241 En ze heeft verdomme een kelder! <i>Opm. Hierop wordt in het boek geageerd met: Denk om je taalgebruik, zei hij streng.</i> 242 Wilt u nu even uw kop houden? 254 minkukel 265 een minkukel 265 een armzalig hoop je mens, dat is wat je bent 268 ga weg, vieze rotkat! 269 Ga eraf, vieze oude vlooiënbaal! 277 verdorie 288 als een halfgare bediende 299 O..... lieve.... God ... 307 Hoe kan ik dan in godsnaam een peuter kidnappen 324 Het is altijd al een zacht ei geweest, die Gordon.

Afkortingen:

Zilveren Griffel: Zg
Zilveren Penseel: Zp
Vlag en Wimpel Griffeljury: VW grj
Gouden Griffel: GG
Gouden Penseel: GP

Veenendaal, oktober 2018

Bond tegen vloeken
Postbus 362
3900 AJ Veenendaal
0318 512002
info@bondtegenvloeken.nl